

SUPERVIZIJSKI RAD NA PROJEKTU "MODIFIKACIJA PONAŠANJA PUTEM IGRE"

Tatjana Hip
Andreja Rosandić
Margareta Kuftinec
Jasmina Šeni
Nela Puđa
Velimir Dugandžić
Nebojša Budanovac
Maša Popović
Program MPPI
Zagreb

SAŽETAK

Autori kronološki opisuju proces razvoja supervizija skupnih voditelja na Preventivnom programu rada skupina djece i mladeži s poremećajima u ponašanju "Modifikacija ponašanja putem igre", kao i cilj i sadržaj tih supervizija.

Ciljevi supervizije su osiguranje kvalitete rada, dobivanje povratnih informacija od kolega, bolje korištenje osobnih i profesionalnih potencijala te dobivanje podrške na osobnom i stručnom planu.

Detaljno su opisane supervizije individualnih voditelja, studenata socijalne pedagogije i pedagogije, koje vode socijalni pedagozi, defektolozi i absolventi soc. pedagogije s dugogodišnjim iskustvom rada na Projektu. Na supervizijskim sastancima se obrađuju teme usko vezane uz rad s djetetom, njegovom obitelji i školskim osobljem, ali i teme koje su vezane uz struku općenito. Kroz takve teme, pored ostalih elemenata koji sačinjavaju supervizijski rad, na supervizijama se odvija i prijeko potrebna obuka voditelja skupnog i individualnog rada. Na supervizijskim sastancima cijela skupina se uključuje u diskusije i rješavanje problema, te na taj način daje podršku svakom članu skupine.

Supervizija se prikazuje kao neizostavan proces i aspekt rada kojem bi u pomagačkim zanimanjima trebalo posvetiti veću pozornost.

Ključne riječi: *supervizija, supervizor, pomagačka zanimanja*

1. UVOD

Supervizija je proces koji značajno utječe na osobni i profesionalni razvoj stručnjaka i visoko je povezana sa zadovoljstvom u obavljanju pomagačkih zanimanja (Ajduković, 1996:82).

To je proces učenja u kojem supervizor pomaže superviziranom na način da ga potiče da sam

uvidi i utvrdi u čemu je točno problem, da ga sam formulira i pronade najbolje rješenje za konkretan problem. Skupina može služiti kao pokretač tih procesa.

Supervizija služi za profesionalni rast i razvoj, ali i za osobno napredovanje i stvaranje uvida kako bi se poboljšala kvaliteta rada. Pojedinaac shvaća da nije sam sa svojim problemima i da ih nema samo

on. Na taj način supervizor i skupina pružaju podršku jedni drugima.

Osim pružanja pomoći i podrške, supervizori snose odgovornost i za svakog pojedinog člana supervizijske skupine.

2. TEORIJSKI OKVIR

Supervizija skupnog rada je preduvjet djelotvornosti i odnosi se na sve voditelje, a ne samo na mlade ili manje iskusne voditelje. Ona ima edukativnu, evaluacijsku i motivacijsku ulogu. Supervizija nije nadzor, nego stvaralački proces u kojemu supervizor, zajedno s drugim stručnjacima koji se bave sličnim poslom, kroz razgovor rješava teškoće što se javljaju u provođenju skupnog rada.

Howkins i Shohet (1993.) prema Ajduković (1996.) navode neke od ciljeva supervizije:

- osigurati mjesto i vrijeme superviziranim da razmišljaju o sadržaju i procesu svog rada;
- razvijati razumijevanje i vještine potrebne za obavljanje posla;
- dobivati informacije i drugačiji pogled na pojedini slučaj ili posao općenito;
- dobivati povratne informacije o procesu i sadržaju rada;
- biti vrednovan i dobivati podršku i kao osoba i kao stručnjak;
- pomoći da supervizirani kao osoba i kao profesionalac na bude ostavljen da sam snosi svoje teškoće, probleme i projekcije;
- planirati i bolje koristiti osobne i stručne sposobnosti i mogućnosti;
- poticati provokativno, a ne reaktivno profesionalno djelovanje;
- osigurati kvalitetu rada.

3. PREVENTIVNI PROGRAM RADA SKUPINA DJECE I MLADEŽI S POREMEĆAJIMA U PONAŠANJU "MODIFIKACIJA PONAŠANJA PUTE M IGRE"

3.1. Pokretanje projekta

Program MPPI sačinjen je na temelju iskustava stečenih u savjetovalištu "Mladi za mlade" koje je postojalo u okviru "Škole narodnog zdravlja", te preventivnog programa kojeg je početkom 80-tih godina na osnovnim školama općine Črnomerec osmislio i provodio prof. Josip Janković, kao i sličnog programa koji se odvijao krajem 80-tih na osnovnim školama u Velikoj Gorici. Osmišljen je na način da bude usmjeren na otkrivanje, prevenciju i tretman djece osnovnoškolske dobi, za koju je utvrđeno da iskazuju jedan ili

više oblika poremećaja u ponašanju.

S tom svrhom, tijekom školske godine 1992/93 na devet osnovnih škola općine Peščenica vršila se, na temelju pedagoško-psiholoških obrada i mišljenja školskih pedagoga, razrednika i predmetnih nastavnika, procjena djece i mladeži s poremećajem u ponašanju, kako bi se na što je moguće objektivniji način formirala grupa djece za koju se smatra da bi im takav oblik rada bio potreban. Na osnovi prikupljene dokumentacije i mišljenja, stručni tim Centra za socijalni rad Peščenica u suradnji sa psiholozima i defektolozima osnovnih škola utvrđivao je potrebu uključivanja učenika u skupinu, te izrađivao okvirni program rada skupina. Odlučeno je da voditelji skupina budu studenti socijalne pedagogije, socijalnog rada i psihologije, te da njihov rad putem supervizija prati i organizira stručni djelatnik Centra.

3.2. Svrha i teoretski okvir rada skupina na projektu

Osnovna svrha rada svih skupina koje djeluju u sklopu MPPI projekta jest stvaranje vrijednosnog sustava i stavova, te socijalnih vještina kroz "igru" da bi se spriječilo društveno neprihvatljivo ponašanje koje vodi do maloljetničke delinkvencije. Također, svrha je i stvaranje okruženja u kojem djeca mogu razviti i korisno upotrijebiti svoje potencijale, te formirati svoje osobne stavove i vrijednosti.

Teoretski okvir unutar kojeg je ovaj projekt postavljen jest teorija socijalnog učenja, tj. spoznaja o činiteljima koji olakšavaju i otežavaju proces socijalizacije. Širi kontekst samog projekta možemo definirati kao eklektički model, iz razloga jedinstvenosti svakog pojedinca s kojim se radi (djeteta, roditelja, nastavnika itd.), kao i onih koji provode taj rad (voditelji skupina, voditelji individualnog rada, supervizori itd.) Metode i tehnike rada koje sačinjavaju taj model kombinirane su iz različitih terapijskih pristupa, prije svega gestalt terapije, realitetne terapije, transakcijske analize, kibernetike psihoterapije, i drugih pristupa.

Program je osmišljen na takav način, da otvara širok prostor za moguće modifikacije na temelju povratnih informacija. Na taj način, od svojeg početka evoluirao je i mijenjao se iz godine u godinu, odgovarajući neprestano zahtjevima ljudi sa kojima se radilo i ljudi koji su provodili rad.

Rad započinje dobrovoljnim pristankom roditelja (pedagog osnovne škole pojedinačno obavlja razgovore s roditeljima djece koja su predložena od strane nastavnika za uključivanje u skupni rad). U slučaju da roditelji ne pristaju na ovakav oblik rada, a postoji opravdanost uključivanja djeteta i roditelja u skupni rad, roditelje se poziva na savjetovani razgovor u Centar za socijalni rad, koji obavlja stručni tim Centra, a u slučajevima neus-

pjeha savjetovanišnog rada, a procjena stručnog tima je da je potrebno uključiti dijete i obitelj u preventivni program, izriče se mjera nadzora nad vršenjem roditeljskog prava od strane Centra za socijalni rad.

Svrha projekta ostvaruje se kroz:

- skupni rad s djecom
- individualni rad s djecom
- savjetovanišni rad s djecom
- rad s roditeljima
- suradnju s osobljem škole
- superviziju za voditelje skupnog rada
- superviziju za voditelje individualnog rada

3.3. Korisnici projekta

Djeca kojoj je namijenjen MPPI projekt trebaju ispunjavati slijedeće kriterije:

1. Djeca koja polaze skupinu su učenici osnovne škole na kojoj se odvija skupni rad

2. U skupinu ulaze:

a) djeca s problematičnim ponašanjem:

- neprimjereno ponašanje u školi (neopravdano izostajanje s nastave, ometanje nastave, veliki broj negativnih ocjena)
- neprihvatljivi oblici ponašanja (agresivnost, krađa, pušenje, konzumiranje droga i alkohola, "snifanje" itd.)
- ostali oblici ponašanja koji su prepoznati kao problematični (hiperaktivnost, visok stupanj introvertiranosti itd.)

b) djeca iz obitelji s poremećenim odnosima

c) djeca koja iskazuju izražen interes za pohađanjem grupe

3. Razlika u kronološkoj dobi djece koja su članovi iste skupine smije biti najviše jedna godina.

Prema ovim kriterijima, u formiranju skupine sudjeluju školski pedagog (ili drugi stručni suradnik) i razrednici. Obveza razrednika je da ispune inicijalne listove s podacima o učenicima za koju smatraju da ispunjavaju spomenute kriterije; školski pedagog zatim daje svoje mišljenje o svakom od predloženih učenika, a potom na osnovi inicijalnih listova i svoje procjene formira skupinu.

Skupina obično broji 8-12 (maksimalno 15) članova, uz dva voditelja.

Rad skupina odvija se u matičnoj osnovnoj školi učenika koji su članovi skupine.

Skupina se sastaje jednom na tjedan, a skupni susret traje dva školska sata.

4. SUPERVIJJE ZA SKUPNE VODITELJE

Rad na preventivnom programu za skupine djece i mladeži s poremećajima u ponašanju "Modifikacija ponašanja putem igre" uključivao je od samog početka mnoge pojedince koji se okupljaju oko zajedničke ideje, zadataka, susreću se s istim ili sličnim problemima, razmjenjuju koncepte i međusobno ih usklađuju. Da bi se taj proces omogućio, osmišljeni su supervizijski sastanci. Ti su sastanci bitan aspekt rada na programu "MPPI".

4.1. Kronologija razvoja supervizijskog rada sa skupnim voditeljima

Supervizijski rad sa skupnim voditeljima se tijekom godina razvijao i mijenjao te se danas bitno razlikuje od prvobitnog oblika.

1992/93: supervizija je sastanak svih 20 voditelja, koji tada rade na projektu. Održava se jednom tjedno po 2 sata i vode je 2 supervizora. Osnovne teme su izvještaji o radu skupina, razgovor o problemima koji se javljaju u radu, učenje novih igara.

1993/94: postoje dvije supervizijske skupine, obje broje po 14 članova. Svrha podjele je intenziviranje "rada na sebi".

1994/95: voditelji skupnog rada dijele se u 4 supervizijske skupine po 6-8 voditelja. Supervizija se odvija jednom tjedno u trajanju od 2 sata za svaku skupinu i vodi je 1 supervizor. Ponekad članovi preuzimaju ulogu supervizora.

1995/96: broj skupina i članova ostaje isti, ali se kao drugi supervizor javlja psihologinja koja supervizira svaku skupinu po mjesec dana.

1996/97: broj skupina i članova je i dalje isti. Članovi se počinju mjesečno izmjenjivati u ulogama zapisničara i supervizora.

Kroz sve vrijeme postoje i supervizije za individualne voditelje, studente socijalnog rada, a kasnije se u supervizijski proces uključuju i studenti socijalne pedagogije i pedagogije.

4.2. Metode i sadržaji rada

Metode koje se primjenjuju u radu sa voditeljima skupnog rada su: metoda promatranja, metoda razgovora, metoda pismenih i ilustriranih radova, metoda procjenjivanja, sociometrija, skupne diskusije, uz njima pripadajuće tehnike.

Prvih godina provođenja projekta glavni sadržaj supervizijskih sastanaka bili su izvještaji o radu skupina, izvještaji o roditeljskim sastancima, diskusije o specifičnim problemima koji su se javljali u radu s djecom ili obiteljima te, u svrhu dodatne obuke voditelja skupina, što se pokazalo nužnim, učenje novih oblika skupnih aktivnosti.

Vremenom, kako su supervizijske skupine postale manje, javili su se i novi sadržaji. Sada se više vremena moglo posvetiti razvijanju kohezije između članova jedne skupine, podizanju suradnje i razumijevanja na višu razinu, senzibiliziranju svakog pojedinog člana za vlastite i tuđe probleme te "radu na sebi" kao preduvjeta za rad s ljudima. Niti jedan sudionik nije mogao biti vanjski, nezavisni čimbenik koji djeluje jednosmjerno, bez feedbacka. Osveštenost sebe i svojih potreba stvorila je mogućnost svjesnosti i za procese u drugima.

Struktura supervizijskih sastanaka za skupne voditelje izgleda ovako:

- uvodni razgovor
- izvještaji o radu proteklog tjedna
- rješavanje specifičnih problema, rad na sebi pojedinih članova
- član supervizijske skupine preuzima ulogu supervizora i vodi rad na temu koju sam osmišljava
- osvrt skupine na rad člana-supervizora
- feedback

4. 3. Obveze supervizora

Obveze supervizora su slijedeće:

- vođenje supervizijskih sastanaka jednom tjedno po 2 sata, za sve supervizijske skupine
- usmjeravanje i pomaganje voditeljima skupnog rada u njihovu radu;
- upućivanje na potrebnu literaturu;
- pridonosenje kvalitetnijoj, bržoj i efikasnijoj realizaciji preventivnog programa MPPI;
- jednom mjesečno vođenje supervizija svih skupnih voditelja;
- prisustvovanje stručnim radionicama;
- edukacije iz različitih psihoterapijskih tehnika.

5. SUPERVIZIJE ZA INDIVIDUALNE VODITELJE

5. 1. Ciljevi i svrha

Ciljevi i svrha supervizija za individualne voditelje je nešto drugačija od ciljeva i svrhe supervizija za skupne voditelje. Njima se pruža pomoć i usmjerava ih se u individualnom radu s djecom. Pomaže im se u profesionalnom rastu i razvoju te u stvaranju profesionalnog odnosa prema svim aspektima rada, kao i stjecanju vještina potrebnih za individualni rad. Upoznaje ih se s principima rada na projektu "MPPI" i priprema ih se za voditelje skupnog rada na Projektu.

5. 2. Kronologija razvoja i sastav supervizijskih skupina

Od prve godine, u okviru obvezne prakse, na Projektu su postojale supervizije za studente socijalnog rada koji su bili individualni voditelji. Vodio ih je voditelj Projekta, i održavale su se tijekom prve četiri godine odvijanja projekta.

Tijekom pete godine, zbog sve većeg broja studenata socijalne pedagogije koji su se uključivali u rad kao individualni voditelji, za njih su formirane još dvije supervizijske skupine. Te supervizije vode diplomirani socijalni pedagozi s višegodišnjim iskustvom rada na Projektu i dodatnim edukacijama.

Slijedeće, šeste godine formirana je i četvrta supervizijska skupina koja okuplja studente pedagogije, a vode je apsolutent socijalne pedagogije i diplomirani socijalni pedagog, te profesor defektologije, također s višegodišnjim iskustvom rada na Projektu i dodatnim edukacijama.

U supervizijske skupine uključuju se studenti druge i treće (iznimno i prve) godine studija socijalnog rada, socijalne pedagogije i pedagogije koji rade na Projektu "MPPI" kao individualni voditelji djece uključene u skupni rad na Projektu.

Supervizijsku skupinu čini najviše 8 individualnih voditelja i 3 supervizora.

5. 3. Metode i sadržaji rada

Metode koje se primjenjuju u radu s voditeljima individualnog rada su: metoda promatranja, metoda razgovora, metoda pismenih i ilustriranih radova, metoda procjenjivanja, sociometrija, skupni rad, individualni rad uz njima pripadajuće tehnike.

Slijedi primjer plana rada za supervizije individualnih voditelja:

PLAN RADA SUPERVIZIJSKIH SKUPINA ZA ŠKOLSKU GODINU 1998/99

1. supervizijski sastanak
 - tema: PREDSTAVLJANJE - upoznavanje u parovima, informacije o projektu, obaveze u projektu, ugovori, pravila, ispunjavanje upitnika s osnovnim podacima o članovima supervizijske skupine
 - metode rada: vježbe u parovima, diskusija, feedback
2. supervizijski sastanak
 - tema: OČEKIVANJA - kako članovi zamišljaju štíćenika, vrijeme koje su spremni posvetiti radu
 - metode rada: diskusija, feedback
3. supervizijski sastanak
 - tema: SUPERVIZIJA - što je supervizija, kakva su očekivanja od nje
 - metode rada: nedirektivna aktivna edukacija, diskusija, feedback

4. supervizijski sastanak
 - tema: AUTORITET VODITELJA I RODITELJA
 - tko je voditelj i u kakvom je on odnosu s roditeljima štice-nika; što je autoritet
 - metode rada: igranje uloga, diskusija, feedback
5. supervizijski sastanak
 - tema: AKTIVNO SLUŠANJE, VERBALNA KOMUNIKACIJA - sve implikacije ovih tema, važnost poznavanja njihovih pravila
 - metode rada: vježbe u parovima, diskusija, feedback
6. supervizijski sastanak
 - tema: NEVERBALNA KOMUNIKACIJA - prepoznavanje oblika neverbalne komunikacije, osvještavanje vlastite neverbalne komunikacije, sve implikacije ove teme
 - metode rada: vježbe u parovima, interakcijske igre, vježbe iz NLP (neurolingvističkog programiranja), diskusija, feedback
7. supervizijski sastanak
 - tema: POVJERENJE I ODGOVORNOST - osobine zrele ličnosti, važnost ovakvih ponašanja, držanje obećanja, sve implikacije ovih tema
 - metode rada: skupne vježbe, diskusija, feedback
8. supervizijski sastanak
 - tema: SAMOPOIMANJE - pozitivan feedback, vlastite karakteristike i mogućnosti, što pojedinac jest, a što može postati, sve implikacije ove teme
 - metode rada: individualne i skupne vježbe, vježbe u parovima, diskusija, feedback
9. supervizijski sastanak
 - tema: PERCEPCIJA - važnost percipiranja detalja na okolini i osobama oko sebe, mogućnosti za razvoj percepcije
 - metode rada: vježbe percepcije, skupne vježbe, vježbe u parovima, interaktivne igre, diskusija, feedback
10. supervizijski sastanak
 - tema: OBITELJ - podjela uloga u obitelji štice-nika, voditelj u obitelji, mogućnosti i smjerovi djelovanja ka funkcionalnijoj obitelji
 - metode rada: vježba modeliranja obitelji, sociogram obitelji, diskusija, feedback
11. supervizijski sastanak
 - tema: POTREBE - vlastite i profesionalne potrebe, osvještavanje potreba, sve implikacije ove teme
 - metode rada: piramida potreba, vježbe u parovima, diskusija, feedback
12. supervizijski sastanak
 - tema: OSOBINE DJETETA - poznavanje štice-nika, mogući načini suradnje s djetetom, sve implikacije ove teme
 - metode rada: diskusija, feedback
13. supervizijski sastanak
 - tema: EMOCIJE - što su emocije, rad u emotivnim stanjima, prepoznavanje emocija kod sebe i drugih, emocionalna inteligencija, empatičnost
 - metode rada: vježbe u parovima, projektivne tehnike, interakcijske igre, vježbe u skupini, pismeno izražavanje, igranje uloga, diskusija, feedback
14. supervizijski sastanak
 - tema: TIMSKI RAD - važnost timskog rada, poštivanje i suradnja, važnost drugih struka u radu, sinergija
 - metode rada: vježba u skupini, diskusija, feedback
15. supervizijski sastanak
 - tema: PROFESIONALNOST - osvrt na vlastiti dotadašnji rad, postignuća, priprema za druge oblike praktičnog rada
 - metode rada: diskusija, feedback
16. supervizijski sastanak
 - tema: SURADNJA S KOVODITELJEM - voditeljski parovi, ujednačeno djelovanje, ravnopravnost odgovornosti, poštivanje
 - metode rada: vježbe u parovima, interakcijske igre, diskusija, feedback
17. supervizijski sastanak
 - tema: SPOSOBNOSTI ANALITIČKOG I SIN-TETIČKOG RAZMIŠLJANJA - zaključivanje, pretpostavljanje, dedukcija
 - metode rada: vježbe u skupini, vježbe u parovima, diskusija, feedback
18. supervizijski sastanak
 - tema: MEĐUSOBNE SLIČNOSTI I RAZLIKE - u čemu je sličnost sa štice-nicima, u čemu su razlike
 - sposobnost distinkcije u profesionalnom radu s ljudima
 - metode rada: vježbe u parovima, interakcijske igre, projektivne tehnike, diskusija, feedback
19. supervizijski sastanak
 - tema: KRITIKA - prihvatanje i davanje kritike, emocionalno i racionalno reagiranje na kritiku
 - metode rada: vježbe u parovima, pismeno izražavanje, diskusija, feedback
20. supervizijski sastanak
 - tema: TEMA PO IZBORU GRUPE
 - metode rada: po potrebi, feedback
21. supervizijski sastanak
 - tema: INFORMIRANJE O POSTOJEĆIM EDU-KACIJAMA ZA PROFESIONALNO USAVRŠAVANJE - realitetna terapija, transakciona analiza, gestalt terapija, kibernetika psihoterapije, neurolingvističko programiranje i dr.
 - metode rada: predavanje, diskusija, feedback
22. supervizijski sastanak
 - tema: PRIPREMA ZA RASTANAK S DJE-TETOM - pojam rastanka, proživljavanje na emocionalnoj razini
 - metode rada: vježbe u skupini, igranje uloga, projektivne tehnike, diskusija, feedback
23. supervizijski sastanak
 - tema: EVALUACIJA RADA S DJETETOM -

opis traženih izvještaja, informacije o budućem skupnom radu i projektu općenito
- metode rada: predavanje, diskusije, feedback

24. supervizijski sastanak
- tema: ZAVRŠETAK RADA - rasprava o izvještajima, osvrt na vlastito uključivanje na profesionalnom i osobnom planu, osvrt na vlastiti rad i rad supervizijske skupine, završni feedback supervizorima i drugim članovima skupine, procjena osobnog rasta i razvoja, što je dobro na superviziji i sustavu rada, što bi moglo biti bolje
- metode rada: diskusija, feedback

5. 4. Obveze supervizora

Obveze supervizora su slijedeće:

- vođenje supervizijskih sastanaka jednom tjedno po 2 sata;
- usmjeravanje i pomaganje voditeljima individualnog rada u njihovu radu;
- međusobna razmjena informacija;
- prisustvovanje superviziji s voditeljem projekta jednom mjesečno (po potrebi češće);
- upućivanje na potrebnu literaturu;
- pridonosenje kvalitetnijoj, bržoj i efikasnijoj realizaciji preventivnog programa MPPI;
- tjedni brifinzi voditelja supervizija radi ujednačavanja kriterija rada;
- kontakt s voditeljima skupina;
- jednom mjesečno prisustvovanje supervizijama svih skupnih voditelja;
- prisustvovanje stručnim radionicama;
- edukacije iz različitih psihoterapijskih tehnika.

5. 5. Praćenje

Praćenje studenata vrši se putem domaćih zadaća koje dobivaju, anketa, dnevnika rada te mjesečnih izvještaja. Voditelji također vode svoje dnevnik rada u koje zapisuju svoja opažanja o radu studenata i na temelju njih se vrši kontinuirano praćenje i procjena studenata. U suradnji s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom planira se kreiranje skale procjene koje će služiti za evaluaciju supervizijskog rada.

5. 6. Supervizije supervizora

Supervizori imaju supervizije jednom mjesečno po 2 sata, a vodi ih voditelj projekta "MPPI". Na njima se rješavaju problemi koji se javljaju u radu, razmjenjuju informacije i usklađuju programi rada. To pridonosi kvaliteti rada i komunikaciji između supervizora.

6. UMJESTO ZAKLJUČKA – VIZIJA

Vizija – ta riječ odgovara našem shvaćanju supervizije kao procesa koji se kontinuirano kvalitativno, kvantitativno i strukturalno mijenja.

Tendencija supervizijskog rada na projektu "MPPI" je da svaki oblik rada bude superviziran. Sada se odvijaju supervizije skupnih voditelja s čijim ste razvojem već upoznati te supervizije individualnih voditelja. U budućnosti namjeravamo razvijati ideju individualnih supervizija za skupne i individualne voditelje te ideju velikih zajedničkih supervizija individualnih i skupnih voditelja. Te ideje su usko vezane uz dodatne edukacije supervizora, skupnih i individualnih voditelja koje će se i dalje poticati i postati obaveza na Projektu. Samim tim rad na projektu "MPPI" bi dobio jedan novi nivo kvalitete jer bi postojao veći broj metoda i tehnika iz različitih psihoterapijskih pravaca koje bi se mogle upotrebljavati u svim aspektima rada na Projektu. Tim oblicima rada formirali bi se novi odnosi za razmjenu informacija među voditeljima te novi oblici komunikacije i suradnje.

Planiramo, također, još kvalitetniju suradnju s fakultetima čiji su studenti uključeni u rad (Edukacijsko-rehabilitacijski, Filozofski – smjer pedagogija i studij socijalnog rada), te moguće postavljanje supervizora na mjesto stručnih suradnika. Time bi se omogućilo studentima da putem rada na projektu "MPPI" obavljaju vježbe i praksu za neke kolegije. Očekujemo razmjenu stručnih i znanstvenih informacija s fakultetima te suradnju na području istraživačkog rada.

Rad s ljudima je težak i zahtjevan posao. Nadamo se da smo ovim radom skrenuli pozornost za važnost supervizije u našem poslu. Smatramo da se u institucijama i organizacijama koje se bave pomagačkim zanimanjima mora naći mjesta i vremena za supervizije u kojima će stručnjak-pojedinac uz pomoć supervizora i skupine moći bolje sagledati sebe i svoj rad te dobiti nove ideje.

7. LITERATURA

- Ajduković, M. (1997): Grupni pristup u psihosocijalnom radu. Društvo za psihološku pomoć. Zagreb.
- Ajduković, M. i D. Ajduković (ur.) (1996): Pomoć i samopomoć u skrbi za mentalno zdravlje pomagača. Društvo za psihološku pomoć. Zagreb
- Budanovac, N. i A. Ilijaš (ur.) (1998): Modifikacija ponašanja putem igre. Zagreb

SUPERVISION OF THE PROJECT "MODIFICATION OF BEHAVIOUR THROUGH PLAY"

Summary

Authors give us chronological insight of supervision of group leaders of the Prevention program for groups of children and young people with behavioral disorders "Modification of Behaviour Through Play", as well as its aims and content.

Supervision aims were to reach high quality of work, to get feed back from their colleagues, to improve their own professional capacities and to gain support, both individual and professional.

Supervisions led by social educators, special teachers and senior students of social education with experience of working on the Project is described in details. Supervision meetings dealt with topics closely connected to working with children, their families and teachers, but did not neglect general questions of the profession. Dealing with these topics during process of supervision every group leader got additional training in individual and group work. The whole group of leaders discussed the topics and problems, as well as ways they had been solved. That gave support to each and every member of the supervised group.

The article makes clear that supervision is something that should and could not be neglected; on the contrary - more attention should be paid to that work in all helping professions.

Key words: *supervision, supervisor, helping professions*